

**НАЈСТАРИЈИ ДОКУМЕНТ НИШКОГ ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА :
БАКРОРЕЗ О ПРЕДАЈИ ГРАДА НИША АУСТРИЈАНЦИМА
1737. ГОДИНЕ**

Међу ВАРИАМА у оквиру истоимене збирке, налази се и најстарији документ Историјског архива у Нишу. То је летак (проглас) у виду бакрореза настао у немачком граду Аугсбургу поводом аустријског освајања Ниша од Турака, нагодбом, на дан 28. јула 1737. године.

Бакрорезом је представљен тренутак предаје кључева града од стране турских депутата аустријском генерал-фелдмаршалу барону од Тингена који преузима град у име царског генерала Филипија. Депутати клечећи предају пет кључева: три за капије (према Цариграду, Београду и Видину) и два за магазе. У позадини се види град-тврђава са околином, са леве стране је аустријска војска која улази у тврђаву, а са десне турска војска и становништво у повлачењу.

Превод текста штампаног готицом пружа интересантне појединости из историје Ниша тога доба. Некадашњи Nissus или Nessus од Београда је удаљен осам дана путовања. Преко реке Нишаве која дели Србију и Бугарску пружа се велики камени мост, обновљен 1617. године уз велике трошкове на иницијативу везира Мехмед-паше. Град има пет џамија, није нарочито велик нити се истиче лепим зградама. Неколико пута је прелазео из турских у аустријске руке и обратно, а нагодба о предаји града

Аустријанцима од 28. јула 1737. године садржи 8 тачака.

Између осталог нагодба је предвиђала начин на који ће се турски живаљ повлачити до "турског места Софије" са свом покретном имовином, слугама и робовима. У ту сврху Аустријанци су обезбедили коње и кола, а обавезали су се и на надокнаду евентуалне штете учињене током пута. Било је дозвољено и успутно снабдевање животним намирницама за готов новац, а два турска таоца јемчили су да ће коњи и кола бити враћени из Софије у Ниш. Нагодба је предвиђала предавање свих оружница, магара, залиха хране, оружја, као и показивање свих подземних ходника и подрума.

Уговор је сачињен у два примерка, на немачком и турском језику. Са аустријске стране потписао га је господин фелдмаршал гроф Филипи, а са турске командант и главари града Ниша. Као гаранција, дата су по два таоца са обе стране.

Следи детаљан опис предаје кључева града на дан 25. јула 1737. године.

Око 16 часова послеподне пет турских депутата кренуло је из тврђаве носећи на једном тањиру пет кључева покривених турском марамом, од којих три за капије (према Цариграду, Видину и Београду) и два

за магазе. Депутати су клечећи предали кључеве генерал-фелдмаршалу барону од Тингену.

Пошто су добро разгледали град, Аустријанци су закључили да би се од њега могла начинити "лепа немачка варош" јер су куће прилично лепе, вртови пријатни, а само место

снабдевано је врло здравом и добром водом.

Освајање града прослављено је свирањем у рогове, испаливањем плотуна из топова, а одржано је и молебствије. При самом дну бакрореза одштампана је химна у славу освајања Ниша 1737. године.